

Skolas vēsture

Skolas pirmsākumi. Tirdzniecības skola

20.gadsimta sākumā Latvijā bija vērojama strauja rūpnieciskā izaugsme, jaunas vēsmas iezīmējās sabiedrības dzīvē. 1905.gada revolūcijas rezultātā tika dibinātas dažādas biedrības, mazinājās pārkrievošanas izpausmes un skolās drīkstēja mācīt latviešu valodā. Pārmaiņas skāra arī Smilteni. Smiltēnē tika ierīkota pirmā spēkstacija, kokzāģētava, ar tvaiku darbināma elektrocentrāle u.c. uzņēmumi. Darbu uzsāka dažādas biedrības, tajā skaitā arī Smiltenes Skolu biedrība.

Notiekošās pārmaiņas aktualizēja nepieciešamību ierīkot modernu skolu, kurā varētu iegūt vispusīgāku, laikmeta prasībām atbilstošu izglītību. Vidusskolu tobrīd noorganizēt bija sarežģīti, tāpēc vietējā inteliģencē radās ideja par Tirdzniecības skolas atklāšanu. Šo ideju aktīvi atbalstīja toreizējais Smiltenes draudzes mācītājs Kārlis Kundziņš. Viņš bija arī viens no Skolu biedrības dibinātājiem.

1909.gada 24.augustā ar Skolu biedrības atbalstu tika atklāta Smiltenes Tirdzniecības skola, kura piedāvāja sešgadīgu apmācības kursu. Tirdzniecības skolas ierīkošana uzskatāma par vidējās izglītības aizsākumu Smiltēnē. K.Kundziņš bija skolas padomes priekšnieks un arī reizē arī skolotājs.¹ Skolas vadītājs bija inspektors G.Šteinbriks. Pirmo skolotāju vidū bija E.Pētersons, M.Lielgalve, K.Lielgalvis u.c.

Skolas rīcībā Smiltenes muižas īpašnieks firsts Pauls Līvens nodeva divstāvu koka dzīvojamo ēku, kas tika piemērota skolas vajadzībām. Skola atradās Zaķu ielā 2, tagadējā Atmodas un Raiņa ielas sazarojumā iepretī piemineklim "Sašķeltā ģimene". Vēlāk skolas vajadzībām tika īrētas arī papildus telpas. Pirmajā mācību gadā skolā mācījās 100 skolēni.

Smiltenes Tirdzniecības skola

¹ Ievērojama darbinieka jubileja. Dr. theol. h. c. Kārlis Kundziņš sen. *Nedēļa*, 1924.04.03.

Skola Latvijas Republikas laikā. Smiltenes Valsts ģimnāzija

Būtiskas pārmaiņas izglītībā tika uzsāktas pēc Latvijas valsts izveidošanas 1918.gadā. 1919.gadā Tirdzniecības skola tika pārveidota par Reālskolu. Reālskolas mācību programmā plašāk bija ietvertas dabaszinības, komerczinības un grāmatvedība. Smiltenes Reālskolas direktors sākotnēji bija Pauls Kundziņš. Reālskolā 1919./1920.mācību gadā mācījās 408 skolēni. 1919.gadā jaundibinātā Latvijas valsts uzsāka īstenot mērķtiecīgu izglītības politiku un Tautas padome 1919.gada 8.decembrī pieņēma likumu par Latvijas izglītības iestādēm. Šajā likumā līdzās 23 vidusskolām Vidzemē tika nosaukta arī Smiltenes vidusskola.² Tas apliecina, ka Reālskola faktiski īstenoja vidējās izglītības programmu.

1921.gada 1.augustā Reālskola tika pārveidota par Smiltenes Valsts vidusskolu, par direktoru tika iecelts Valdonis Kalniņš.³ Kopš 1921.gada Smiltenes vidusskola no Skolu biedrības pārziņas pārgāja valsts – Izglītības ministrijas pārziņā. Tomēr arī turpmāk Skolu biedrība turpināja atbalstīt Smiltenes vidusskolu gan ar padomu, gan arī finansiāli.

1928.gadā Smiltenes Valsts vidusskola tika pārveidota par Smiltenes Valsts ģimnāziju. V.Kalniņš skolu turpināja vadīt līdz 1940.gadam. Sākotnēji ģimnāzijā tika īstenotas divas apmācību programmas: reālā novirziena vairāk mācīja matemātiku un humanitārā novirziena, kas vairāk mācīja valodas. No 1935.gada skolā bija tikai humanitārais virziens. Galvenā uzmanība tika pievērsta valodām – angļu, vācu, latīņu. Par skolotājiem šajā laikā strādāja Kristīne Boka, Marija Lielgalve, Lūcija Sņikere, Gustavs Meisters, Lilijs un Jānis Kainis u.c.

Latvijas brīvvalsts laikā skolā tika pievērsta uzmanība patriotiskajai audzināšanai – tika svinēts 18.novembris, kopā ar Ziemeļlatvijas ģimnāzijām no 1930.gada Smiltenes Valsts ģimnāzija piedalījās Cēsu pulka Skolnieku rotas piemiņas karoga tradīciju uzturēšanā. 1937.gadā karogs tika nodots glabāšanā Smiltenes Valsts ģimnāzijā.⁴

Tikai dažas dienas pirms Latvijas neatkarības zaudēšanas - 1940.gada 15.jūnijā iesvētīja Smiltenes Valsts ģimnāzijas karogu, tā devīze bija "Tautai, Tēvijai, Gaismai, Brīvībai".

Skolā tika organizēta rosīga sabiedriskā dzīve, darbojās dažādi pulciņi: Cerību pulciņš, pretnikotīna pulciņš, Sarkanā Krusta pulciņš, Dramatiskais pulciņš u.c.

² *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts*, 1920.01.01.

³ Iecelšanas. *Valdības Vēstnesis*, 1921.08.24.

⁴ Skolnieku rotas karogu glabās Smiltenes ģimnāzija. *Tēvijas Sargs*, 1937.05.05.

1935.gadā un 1936.gadā pie skolas Mežu dienās skolēni iestādīja skolas bērzu birzi, kas daudzu sirdīs kļuva par vienu no Smiltenes ģimnāzijas simboliem.

Skola svešu varu laikā

1940.gadā Latvija zaudēja valstisko neatkarību un tika iekļauta PSRS sastāvā. Sovjetizācija skāra visas dzīves jomas, arī izglītību. Smiltenes Valsts ģimnāzijā no darba tika atstādināti nacionāli noskaņoti skolotāji, tajā skaitā arī skolas direktors V.Kalniņš.

1941.gadā, izveidojoties nacistiskās Vācijas okupācijas režīmam, par direktoru kļuva Osvalds Dankers. Zēni tika iesaukti darba dienestā, tāpēc skolu apmeklēt nevarēja. 1944.gadā skolu beidza meitenes un tikai viens zēns.

1944.gada izlaidums bija pēdējais izlaidums no vecās skolas ēkas. 1944.gada septembrī Vācijas karaspēkam atkāpjoties, nodega skolas koka ēka. Vecā skolas ēka netika atjaunota.

Pēc Otrā pasaules kara mācības tika atsāktas tagadējā vidusskolas ēkā Dakteru ielā. Šī ēka tika uzcelta un iesvētīta 1937.gadā, tad te darbojās Smiltenes 1.pamatskola. Ēkas arhitekts bija Indriķis Blankenburgs. Tobrīd skolas ēka bija viena no vismodernākajām un lielākajām ēkām Smiltē, tā bija celta 250 skolēniem.⁵

Pēc Otrā pasaules kara skolas ēkā darbojās gan 1.pamatskola, gan vidusskola. 1951.gadā abas skolas apvienojās un tika izveidota Smiltenes vidusskola.

Smiltenes vidusskola 20.gs. 50-tajos gados

⁵ Smiltenes jaunas pamatskolas būve rit sekmīgi. *Smiltenes Ziņas*, 1936.07.24.

Pieaugot skolēnu skaitam, radās nepieciešamība pēc jaunām telpām, tāpēc 1973.gadā tika uzbūvēts jaunais skolas korpuss.

Smiltenes vidusskola skolēniem piedāvāja apgūt plašu mācību programmu, sniedzot papildus zināšanas gan studijām augstskolā, gan uzsākot darba gaitas. Skola padziļināti mācīja dažādus mācību priekšmetus: kopš 1958./59.m.g. padziļināti mācīja ķīmiju (no 1962./63.m.g. arī agroķīmiju), kopš 1977./78.m.g. matemātiku un pedagoģiju, 70. – 80. gados bija vidusskolas klases ar darbmācības novirzienu, kur mācīja pārdevēja amatu un aušanas prasmes.

Skolas direktori bija Elmārs Blīgzna (1944-1951; 1956-1967), Atis Krumovics (1951-1956), Jānis Sebris (1967-1973), Alfrēds Zalāns (1973-1980), Ausma Ikerte (1980-1988).

Skola kļuva par kultūras un sabiedriskās dzīves centru, tā vienmēr pulcināja ap sevi izglītotus un inteliģentus cilvēkus. Skolā godā tika turētas pašdarbības, kora dziedāšanas tradīcijas, sportiskās aktivitātes. Par vienu no leģendārākajiem skolas direktoriem kļuva Elmārs Blīgzna. Skolotāju, skolēnu un citu smilteniešu pieredzē viņš palicis kā dzīvesgudrs, iedvesmas bagāts un sirds cilvēks. Smiltenes vidusskolā strādāja daudz talantīgu pedagogu, kuri ir atstājuši pēdas Smiltenes vidusskolas absolventu atmiņās.

Par skolas vērtībām kļuva zināšanas, cieņa un prasme saskatīt labo. Smiltenes vidusskolas vārds skanēja lepni, tā bija pozitīva atpazīšanas zīme sabiedrībā. Skolas pieredzi centās apgūt arī citi Latvijas izglītotāji.

Skola atjaunotajā Latvijā

Sākoties Trešajai atmodai, pārmaiņas sākās arī Smiltenes vidusskolā. Smiltenes vidusskolā aktīvi darbojās Latvijas Tautas fronte, Tautas frontes aktivitātēs skolotāji iesaistīja arī savus skolēnus. 1988.gadā tieši no skolas sākās gājiens uz Jāņu kalnu, lai tur uzvilktu sarkanbaltsarkano karogu.

1989.gadā tika atjaunots un iesvētīts Smiltenes ģimnāzijas karogs. To atjaunoja pēc 1943.gada absolventu atmiņām.

1996.gadā skola atguva ģimnāzijas vārdu. Skola lepojās ar augstiem sasniegumiem, skolēnu panākumiem konkursos, olimpiādēs, sacensībās u.c. Skola aktīvi iesaistījās dažādos projektos gan Latvijā, gan arī ārpus Latvijas. Atdzima patriotiskās tradīcijas - 11.novembra, 18.novembra, 4.maija u.c. pasākumi. 2015.gadā skola kļuva par Cēsu pulka Skolnieku rotas piemiņas karoga glabātāju.

Skola saglabāja vecās tradīcijas un papildināja tās ar jaunām – Aerobikas festivālu, Pogu balli, absolventu tikšanos Sulu laikā, skolas prezidenta kronēšanu, 10.klašu iesvētībām u.c.

2008.gadā skola tika paplašināta un tika atklāta jauna skolas piebūve.

2014.gadā tika atjaunota skolas bērzu birzs, nokaltušo bērzu vietā tika iestādīti jauni bērziņi.

Skolas direktori bija Ainārs Mežulis (1988-2002), Aija Cunska (2002-2008), Velga Mākalne (2008-2016), Ilze Vergina (kopš 2016).

2016.gadā tika reorganizētas Smiltenes pilsētas izglītības iestādes, apvienojot Smiltenes ģimnāziju, Smiltenes Centra vidusskolu un Smiltenes Trīs pakalni sākumskolu, izveidojot modernu, mūsdienu prasībām atbilstošu vispārējās izglītības iestādi no 1.-12.klasei. Turpmāk skolas nosaukums ir Smiltenes vidusskola.